

RECENZJE, OMÓWIENIA, NOTY

**Petr Auer, *Jazyková interakce*. Překlad Jiří Nekvapil a kol.
Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2014, 305 s.
ISBN 978–80–7422–26–9.**

Kolektiv překladatelů vedený Jiřím Nekvapilem v rámci sociolingvistické edice Nakladatelství Lidových novin do češtiny nejenom přeložil, ale s ohledem na kontext českého pragmalingvistického výzkumu také doplnil a adaptoval monografii německého lingvisty a psychologa Petra Auera *Jazyková interakce*. Celý text sestává z dvaaadvaceti kapitol, v nichž jsou představeny autorské osobnosti řazené dnes již ke klasikům teorie jazykového jednání. Autor práce zde základní problematiku analýzy jazykové interakce osvětluje na základě zavedení a důkladného představení klíčových pojmů, jež jsou s jednotlivými osobnostmi tradičně spojovány.

Tento autorský i překladatelský počín pokládáme za mimořádně přínosný a užitečný zejména proto, že v současné době sice na jedné straně zaznamenáváme mezi studenty značný zájem o pragmaticky orientovaný lingvistický výzkum, na druhé straně se ale ukazuje, že nejvýznamnější práce, teorie a koncepce z oboru již nezřídka zlidověly natolik, že studenti je znají pouze „z doslechu”, a pod pojmem pragmatika se pro ně slovy autora:

[...] skrývá povrchní lingvistika mluvních aktů, obohacená o zlomky zpopularizované konverzační analýzy a o komunikační modely, u nichž si nikdo neklade otázku, zda jsou použitelné (Auer 2014, s. 9–10).

Struktura jednotlivých kapitol, v nichž se postupuje od autora k jeho dílu a v nichž je vždy akcentován jeden klíčový pojem, se jeví jako velmi vhodně zvolená zejména vzhledem k tomu, že současná pragmaticky orientovaná lingvistika vyrůstá z různých a poměrně nekompatibilních teorií. V knize jsou tak v samostatných kapitolách představeny osobnosti spojené s jednotlivými liniemi výzkumu jazykové interakce, a to např. s jazykovědně zaměřeným přístupem k textu (Karl Bühler, Émile Benveniste), se sémiotickými koncepcemi směřujícími k vytvoření komunikačních modelů (Claude E. Shannon) nebo s teorií mluvních aktů (John L. Austin, John R. Searle) propojenou s konverzační analýzou, teorií řečového jednání a pojetím tváře (Herbert P. Grice, Max Weber, Harvey Sacks, Erving Goffman). Tendence přinést ucelený a kompletní přehled po základním spektru pragmalingvistických témat dokládají i kapitoly věnované literárněteoretickým a kulturněsémiotickým teoriím

(Michail M. Bachtin, Michel Foucault) nebo novějším antropologickým tématům (Dell Hymes, Pierre Bourdieu), a P. Auerovi se tak daří systematicky a promyšleně představit všechny významné oblasti lingvistického výzkumu, v nichž je pozornost věnována fungování jazyka v sociální interakci.

Úvodní kapitoly jsou věnovány prvním pokusům o vytvoření komunikačního modelu jazyka a jazykových funkcí. Autor do skupiny „průkopníků” komunikačního pojetí lingvistického výzkumu řadí na prvním místě C. E. Shannona a jeho matematickou teorii komunikace. P. Auer si je pochopitelně vědom všech rizik, která by s sebou přinesla aplikace tohoto modelu, jenž „se podobá spíše schématu elektrického zapojení” (Auer 2014, s. 17), na běžné komunikační aktivity, jeho znalost je ale limitující pro další výzkum jazykové interakce už proto, že se vůči tomuto pojetí komunikace více či méně kriticky vymezují všichni další lingvisté orientovaní na jazykovou interakci. Podobně zásadní je pro zkoumání jazyka a komunikace i (ne)znalost „nástrojového” modelu jazyka K. Bühlera. Tento rakouský psycholog vybudoval vlastní koncepci jazykových funkcí na sémiotickém základě, jazykový znak se mu tedy stává východiskem a jeho třem dimenzím přiřazuje odpovídající jazykové funkce s adekvátním repertoárem výrazových prostředků. P. Auer věnuje značnou pozornost kritickému zhodnocení Bühlerova pokusu o propojení schématu jazykového znaku s odlišnými oblastmi řečového jednání a tzv. ukazovacím a symbolickým polem a poměrně jasně ukazuje na všechny limity, které z tohoto propojení vyplývají. Syntézu obou přístupů, jak komunikačního, tak i znakového, pak představuje práce R. Jakobsona. Funkce jazykového znaku totiž tento autor odvozuje právě z probíhajícího komunikačního aktu a P. Auer je nejenom detailněji představuje, ale vždy se snaží vymezit jejich místo v systému stávajících i navazujících komunikačních modelů. Čtveřici úvodních kapitol uzavírá představení teorie metakomunikace P. Watzlawicka. Jeho zařazení do této skupiny je navýsost logické, neboť ačkoli je právě tento autor výrazně ovlivněn zejména psychoterapeutickými postupy a jeho pojetí je značně behavioristické (P. Watzlawick např. nerozlišuje mezi chováním a jednáním), navazuje jak na Schannonův komunikační model, který se mu daří obohatit o aspekt zpětnovazebného působení příjemce na vysílatele, tak na Bühlerovo pojetí reprezentační a expresivní, resp. apelové komunikační funkce. P. Watzlawick věnuje značnou pozornost právě vztahové dimenzi komunikace, neboť právě ta předurčuje adekvátní dekodování obsahové složky výpovědi. Rozlišením „digitálních” (tedy obsahových) a „analogových” (tedy spíše vztahových) znaků se tak P. Watzlawick zapojuje do linie autorů hledajících podstatu přenosu informace, mnohem výrazněji je ale u něj akcentována metakomunikační složka výpovědi, díky níž nelze úplně pochopení komunikovaného sdělení omezit pouze na adekvátní interpretaci jednotlivých slov, ale je k ní třeba přiřadit i odpovídající znalost vztahového pozadí aktuální interakce. Přejít od autorů „komunikačních modelů” k autorům „filozofie jazyka” ve struktuře práce představuje kapitola věnovaná E. Benvenistovi, autorovi, jenž se z kontextu francouzské lingvisti-

ky vymyká snahou o překonání mezi strukturalistické koncepce. Novátorství jeho přístupu je především v přehodnocení funkce deiktických prostředků v promluvě a ve vytvoření „lingvistiky výpovědi“ směřující zejména k dialogické podstatě výpovědních rámců. Díky tomu se tomuto autorovi daří rozšířit zájem lingvistiky i o teorii jazykového jednání a zejména o teorii jazykového kontextu (právě akcentací úlohy deiktických prostředků).

Výraznou linii pragmaticky orientované lingvistiky představují práce „filozofů jazyka“ L. Wittgensteina, J. L. Austina, J. R. Searla a H. P. Grice. Historicky prvním autorem, který se ve své práci zaměřil na filozofii běžného jazyka, byl L. Wittgenstein. V samostatné kapitole jsou představena základní východiska i teze jak Traktátu, tak Filozofických zkoumání a pozornost je věnována zejména konstituování významů jazykových jednotek v komunikační interakci. Provázanost Wittgensteinova pojetí jazykových her s Austinovou teorií mluvních aktů se konstituovala až zpětně, byl to ale právě Austin, díky komu se otázky jazykového jednání staly respektovaným tématem lingvistiky i filozofie jazyka. Dnes již notoricky známé a mnohokrát (často velmi kriticky) komentované pojetí jazykového významu, jenž nemůže být zužován pouze na přiřazení pravdivostních hodnot, stálo u zrodu odlišení tzv. performativních a konstativních výpovědí. J. L. Austin věnoval ve svých přednáškách prostor nejenom pregnantnímu odlišení těchto výpovědních typů, ale také systematizaci nezdarů a selhání, jež mohou vést k neúspěchu právě performativních výpovědí; precizně také propracovává okolnosti, kdy je pronesení určitého typu performativy realizováno pomocí ilokučního slovesa či jiným způsobem (např. díky intonačnímu ztvárnění výpovědi). Právě problematice ilokučních sloves je v kapitole věnována značná pozornost a P. Auer tuto oblast výzkumu funkčně rozšiřuje i na postižení úměry mezi užitím ilokučního slovesa konvencionalizovaným pro určitý typ výpovědního aktu a jeho pregnantností a jednoznačností, a úměry mezi absencí tohoto slovesa a následnou vágností a interpretační volností konkrétní výpovědi. J. R. Searle na Austinovu koncepci navázal, přistoupil k ní ale velmi kriticky a své pojetí mluvních aktů jednak „očisťuje“ od perlokučního aktu, třetí fáze mluvního jednání, jež je již plně v kompetenci adresáta, jednak odmítá Austinův požadavek spojit klasifikaci mluvních aktů s vytvořením repertoáru odpovídajících ilokučních sloves. Díky tomu Searle vytváří klasifikaci mluvních aktů, která je univerzální a nezávislá na slovní zásobě jednotlivých jazyků. H. P. Grice přesunuje zájem lingvistiky do oblasti výzkumu pravidel každodenní komunikace. Velkým přínosem Auerovy interpretace jsou v případě Griceovy koncepce poměrně provokativní otázky směřující k postižení „interpretační odpovědnosti“ podavatele a adresáta výpovědi. Význam a interpretace jsou zde vztahovány mimo jiné i k existenci tzv. implikatur, a to jak konverzačních, tak i konvenčních, a P. Auer v této kapitole přemýšlí o aplikovatelnosti požadavků definovaných Gricem jako čtveřice tzv. konverzačních maxim na každodenní komunikaci.

Sociologickému aspektu studia jazyka jsou věnovány čtyři další kapitoly. Ústředním pojmem koncepce M. Webera je jednání. Celkový smysl výpovědi je v jeho pojetí v propojení tzv. objektivního smyslu, tedy smyslu interpretovaného nezávisle na jednajících osobách a současně také osvobozeného od subjektivního procesu porozumění, a smyslu subjektivního, pro jehož plné pochopení je třeba znát všechny další elementy spoluutvářející komunikační kontext. Teprve tato znalost komunikantům umožní plně pochopit komplex jazykového jednání a Weberovi se z pozic sociologie daří terminologicky odlišit prosté chování od sociálního jednání. Porozuměním Weber nazývá až uchopení celkového smyslu. Význam se tedy ve Weberově koncepci utváří skrze jednající osobu a jde de facto o subjektivní smysl míněný právě aktivním účastníkem komunikace. P. Auer na práci M. Webera oceňuje zejména jeho zásluhu na obrácení pozornosti od teoretických konstruktů ke konkrétnímu jednajícímu subjektu, současně ale kriticky hodnotí zúžení Weberova zájmu na jednání, jež mají účelovou a racionální podstatu. Weberovo pojetí „míněného smyslu“ rozvíjí ve své teorii každodenních typizací A. Schütz. Svého předchůdce A. Schütz překonává zejména v tom, že se mu daří opustit výrazně individuálně zaměřenou perspektivu a smysl jednání najít v typizaci každodennosti. Jedinec se v jeho pojetí stává součástí společenství vnějšího světa, jenž je ostatními individui reflektován a zpracováván obdobně; ačkoli vlastní vědomí a vědomí ostatních nemohou být zcela identická, je třeba pracovat s určitými idealizacemi, díky nimž lze sociální faktory vnímat jako objektivně platné. Koncept každodennosti je pochopitelně determinován existencí společného jazykového kódu, jehož porozumění vyplývá z každodenního používání; sociální vztahy se tedy konstituují zejména díky zkušenosti, jsou opakovatelné a jejich podstatou je sdílení v rámci idealizovaného subjektu MY. P. Auer vidí slabinu Schützovy koncepce v opomíjení kontextualizačních funkcí jazyka. Podobně jako A. Schütz i H. Garfinkel posouvá vědomí a interpretaci významů do roviny sociálně objektivní skutečnosti. Garfinkel z pozic etnometodologie spojuje pochopení smyslu s interpretací indexů a indexikálních výrazů (deiktických prostředků plně srozumitelných pouze na pozadí konkrétní komunikační situace). Postavení a hodnocení indexikálních výrazů v lingvistice je ale sporné a často jsou odsunovány pouze do role „chudých příbuzných“ zodpovědných za vágnost a nedokonalost jazykového vyjádření. Druhým zásadním pojmem Garfinkelovy koncepce se tak vedle indexikálnosti stává reflexivnost, díky níž je již ve výpovědi samotné obsaženo vodítko, jak by měla být interpretována (a to i „navzdory“ přítomnosti vágních indexikálních výrazů) bez dalšího vysvětlování ze strany podavatele. Garfinkelova metoda je radikálně konstruktivistická v tom, že smysl jednání je podle ní konstituován až ze souhry jednotlivých způsobů chování a situací. Význam tohoto přístupu výrazně vzrostl až jeho aplikací v etnometodologické konverzační analýze. V jejím rámci probíhá na materiálu každodenních rozhovorů výzkum interakčního uskutečňování intersubjektivní, a právě analýza autentických rozhovorů ukazuje, že indexikálnost vyjádření není překážkou vzájem-

ného porozumění. Správnost porozumění navrhuji představitelé konverzační analýzy prověřit adekvátností formulací reaktivních výpovědí komunikačního partnera. Konverzační analýza, prezentovaná zde zejména tvorbou H. Sackse, se pak velmi intenzivně věnuje výzkumu právě těch sekvencí, v nichž tento mechanismus kontroly probíhá. Každodenní rozhovory jsou pak ilustrativním dokladem toho, že smysl jednání se utváří interakčně (právě souhrou prezentace intence mluvčího a prezentace její interpretace příjemcem). Ve společnosti se pak mohou ustalovat komunikační vzorce, jež mají podobu rutinizovaných dialogických sekvencí, které se stávají více méně závazné. Ústředním pojmem etnometodologicky orientované konverzační analýzy se tak stává právě sekvenčnost jako organizační forma rozhovoru. K dalším velkým tématům Sacksovy analýzy patří opravy a proces střídání mluvčích. Systematická práce s autentickým dialogem prezentovaná právě tvorbou H. Sackse ukazuje, že oblast parole (nebo také performance) není ani zdaleka tak nestrukturovaná a chaotická, jak by mohly naznačovat názory „tradiční“ lingvistiky. Jako nesmírně plodný se ukázal i vztah mezi typizacemi jazykových jednání a jejich zapojením do komunikačního kontextu. Nesporným přínosem metody konverzační analýzy pro lingvistiku bylo mimo jiné využití technické dokumentace komunikačních událostí.

Samostatný blok pak tvoří další čtyři kapitoly věnované především morálnímu, etickému či rituálnímu aspektu komunikace. Ústředním pojmem koncepce sociologa E. Goffmana je tvář. Jeho pojetí tváře jako pozitivní sociální hodnoty (spojované v tradičním pojetí se slušností, úctou, respektem, důstojností, hrdostí apod.) výrazně ovlivnilo další pragmalingvistický výzkum v celém euroamerickém prostoru. Goffman se ve svých výzkumech zaměřuje především na to, jak si účastníci sociálních interakcí mohou zachovat vlastní tvář a při tom totéž umožnit i svým komunikačním partnerům a ve svém pojetí rozlišuje úctu a dobré způsoby, jež se mohou v interakci projevit v pozitivní i negativní formě; zachování tváře pak hodnotí jako předpoklad toho, aby se jedinec ve společnosti mohl cítit jistě a dobře. Součástí Goffmanových výzkumů jsou i situace, kdy dochází k ohrožení tváře, a strategie, jimiž lze porušení rovnováhy minimalizovat. Ve společnosti se ustalují formy chování, jež Goffman označuje jako rituály tkvící v „každodenních povinnostech společenského života“ (Auer 2014, s. 145). Auer v této koncepci vidí propojení rituálů každodennosti s náboženskými ceremoniemi, na místo objektů uctívání v těchto ceremoniích ale staví člověka/self. Odtud pak také vyplývá silný morální rozměr Goffmanovy teorie. E. Goffman propracovává také typologii sociálních interakcí a „účastnických rolí“, jež v nich obsazují mluvčí a posluchač. Jednoduchý model komunikace je tak dekonstruován a může fungovat i při popisu komplexních situací, ve kterých např. dochází při prezentaci výpovědi dalších osob, při přecházení mluvčího od jednoho adresáta ke druhému, při zapojení účastníků do vedlejších interakcí apod. (hodnocené Goffmanem jako změny účastnických rolí). Silný důraz na proces kontextualizace je patrný z prací J. J. Gumperze. Tento autor svým zaměřením na prozódii, rytmus, intonaci, mluvní

tempo a hlasitost spojené s konkrétním, v daném společenství ritualizovaným typem výpovědi (jakým může být např. výzva revizora v tramvaji k předložení platných jízdních dokladů) rozšiřuje lingvistickou problematiku o další aspekt kulturně podmíněných komunikačních specifik. Význam sdílení kontextualizačních konvencí se totiž ukazuje např. v případě komunikačních selhání (např. při mezikulturní komunikaci, kdy účastníci ovládají jazyk, ale nedokáží užívat a interpretovat odpovídající kontextualizační vodítka). Jak upozorňuje P. Auer, dochází tím v kontextu Gumperzova díla k překročení hranic čistě lingvistického výzkumu, upozorňuje ale na kulturně konvenční specifika, jejichž znalost může být pro průběh úspěšné a efektivní komunikace limitující. Na provázanost komunikace s kulturně podmíněným kontextem ukazuje ve svém pojetí komunikačních žánrů i T. Luckmann. Existence žánrů je opodstatněná i při studiu sociální interakce, ukazuje se totiž, že určité okruhy vědění jsou v dané společnosti tradovány v podobě formálně ustálených textů. Komunikační žánry tedy svou podstatou navazují na „tradiční mluvení“, jež je plně interpretovatelná pouze na pozadí situačního kontextu. Luckmann se vědomě vyhýbá tradičním definicím žánru a v kontextu lingvistického výzkumu s ním pracuje jako s předstrukturovaným komplexním průběhem jednání, které vyrůstá z historie daného společenství a určitou měrou je pro ně již závazné. Přínosem Auerova pojetí je zařazení Luckmannovy empiricky a sociologicky zaměřené teorie komunikačních žánrů do širších souvislostí a její srovnání např. s přístupem Levinsna, Ehlicha a Rehbeina. Pojem komunikačního žánru má velmi blízko k performanci D. Hymese. Hymes zkoumá úměru aktivního ovládnutí jistých typů žánrů a tzv. komunikační kompetence. Schopnost v kontextu dané společnosti rozpoznat a také aktivně produkovat určitý typ komunikační aktivity přiměřeným způsobem je limitující pro dosažení určitého společenského statusu. Komunikační kompetenci je možno vnímat jako třístupňový proces, ve kterém zdárně proběhne proces poznání, porozumění, konání a podání – tedy performance. Performanci lze hodnotit na základě obecně přijatých standardů jako více či méně zdařilou a její pragmatický úspěch je podmíněn zejména přiměřeností. Propojení performance s komunikačními žánry je tedy dáno zejména jejich formální ustáleností vyplývající z tradic.

Poslední část knihy je věnována autorům spojeným s kulturněsemiotickými teoriemi, jež výrazněji ovlivnily další vývoj lingvistického bádání. Spojnicí mezi předchozími, do značné míry empiricko-komunikativně zaměřenými kapitolami a kapitolami orientovanými na kulturní a literární komunikaci představuje část věnovaná C. Geertzovi. Ústředním pojmem koncepce tohoto antropologa je totiž kultura vnímaná zde ovšem širěji jako kontext, v němž se prostupují všechny kontextově relevantní faktory, jako např. konstelace účastníků, místo a čas komunikace nebo komunikační žánry. To, jak lidé mluví (nebo jak by mluvit měli) a jaké žánry k tomu mají k dispozici, se totiž v jednotlivých kulturách mění. Význam výzkumů kulturní antropologie narůstá právě v případě interkulturní komunikace. Geertz se ve své práci zaměřuje na

kritiku kognitivní antropologie a usiluje o vytvoření „veřejného“ pojmu kultury, která je osvojitelná a je možné ji předávat. Geertz poukazuje na skutečnost, že při setkání lidí odlišných kultur nutně dochází k „selhání“ interkulturní komunikace, neboť mluvčí si v sobě nesou kulturně podmíněné povědomí o tom, co je správné a co je špatné, pokud ale dojde ke zprostředkování vědění o jiné kultuře, je úspěšnost komunikace přeci jenom pravděpodobnější. Auerovy komentáře Geertzova pojetí kultury ovšem směřují k vyvracení všech základních předpokladů, na nichž je zbudována. Ke Geertzovu pojetí kultury má velmi blízko Vološinův pojem ideologie. Jeho vnímání ideologie je moderní zejména v tom, že pro něj neznamená „nadstavbu“ společnosti v marxistickém smyslu, ale spíše jde o soubor domněnek a předpokladů, které se při komunikaci sdílejí. V praxi pak platí, že určitá společenská uskupení konkrétní znaky používají s ideologickým nábojem, který je pro danou sociální skupinu specifický a postihuje určité aspekty skutečností. S určitými znaky jsou pak spojovány ideologicky podmíněné významy a znak se může různým společenským vrstvám jevit různě. Vološinovo pojetí jazyka je výrazně dialogické (existence znaku je možná tehdy, pokud si jedinci porozumí v dialogu) a materialistické, znak pro něj existuje ještě před vědomím, jehož individuální podobu pomáhá formovat. Tvorba M. M. Bachtina je v této knize představena především prostřednictvím jeho ideologického pojetí žánrů a intertextuality. Žánr chápe jako diskurzivní tradice, které omezují a předurčují užití řeči. I Bachtinovo pojetí žánrů je ideologické, neboť do nich promítají společenské změny (a svými proměnami naopak mohou společenské změny iniciovat). Intertextualita postihuje jak vztahy obecné povahy, díky nimž lze začlenit konkrétní promluvu k již existujícím promluvám stejného druhu, v konkrétní rovině se pak promluva vztahuje i k předpokládané odpovědi, jež zase zpětně ovlivňuje její konkrétní podobu. Každý text tak odkazuje k diskurzivní tradici jak tematicky, tak formálně, současně ale do něj zasahují i další „hlasy“ osob, k nimž se referuje a jejichž reakce lze anticipovat. Bachtinova teorie intertextuality měla značný vliv nejenom v oblasti lingvistiky, ale také v literárněvědné analýze. Podobně i koncepce diskurzu M. Foucaulta se ukázala být nosnou jak pro lingvistiku, tak pro literární vědu. Foucault se snažil najít pravidla formování diskurzu a určit „diskurzivní praktiky“. Mluvčí je při produkci sdělení „regulován“, komunikační jednání je předurčenou formou a pravidelnostmi daného diskurzu a mluvčí v jeho rámci může obsazovat pouze některé role. V poslední kapitole je představeno Bourdieovo pojetí jazykového trhu. Jednání komunikujících subjektů je podmiňováno jeho individualitou a společenskými třídními tlaky a mezi oběma vzniká napětí. Na sociálním poli, jemuž na rovině jazyka odpovídá jazykový trh, vznikají vztahy mezi účastníky komunikace, kteří jsou při svém jednání motivováni především ekonomicky, vidinou zisku (který může mít i symbolickou dimenzi) a každý komunikant je přitom vybaven různě, a to právě v závislosti na svém sociálním původu, který jej na jazykovém trhu předem zvýhodňuje nebo znevýhod-

ňuje. Komunikační kompetence a ovládnutí jazyka se stávají kulturním kapitálem, který zvyšuje šance určitých sociálních skupin.

Většinu z kapitol zařazených P. Auerem do této knihy lze vnímat jako úvod do díla jednotlivých autorů či jako vhléd do jejich zásadních koncepcí a teorií, tvorbu jiných autorů (jako např. M. Webera, T. Luckmanna, M. M. Bachtina, M. Foucaulta ad.) je možné k teorii jazykového jednání přiřadit spíše okrajově a jejich práce je představena jako jeden z dílčích aspektů spolutvářejících celé spektrum pragmaticky orientovaného lingvistického výzkumu. Výběr autorů stejně jako klíčových pojmů byl podle našeho názoru proveden velmi citlivě právě s ohledem na potřebu nevynechat žádnou zásadní a úhelnou teorii jazykové interakce a při tom neopomenout ani „okrajové“ či „hraniční“ koncepce přesahující tradiční lingvistický výzkum do oblastí antropologie, sociologie či literární vědy.

Positivně je ovšem třeba ocenit zejména mimořádně zodpovědný a erudovaný přístup kolektivu překladatelů Jiřího Nekvapila, Petra Kaderky, Marka Nekuly, Víta Dovalila, Ivo Vasiljeva a Mariána Slobody. Pouze odborně zdatným a v oboru již zkušeným autorům se totiž mohlo podařit nejenom přeložit, ale také zrevidovat, doplnit a novému adresátovi zpřístupnit původní text, který je v podstatě založen na interpretaci již existující „sekundární“ literatury. Kniha tak není pouze překladem, ale spíše adaptací výchozího originálu. Překlad Auerovy knihy do češtiny může být podnětný hned v několika směrech – největší přínos vidíme ve snaze poukázat na interdisciplinární provázanost jednotlivých teorií a koncepcí. Vedle sebe se ocitají jména autorů, kteří obohatili a rozšířili výzkum jazykové interakce o podněty z dalších společenskovědných disciplín, jsou zde ale představeni i autoři, kteří v kontextu české pragmalinguistiky nepatří k nejčastěji citovaným. Kniha tak může sloužit jako zdroj poučení o teoriích a metodách výzkumu jazykového jednání, současně ale také může napomoci při zařazení jednotlivých autorů a jejich koncepcí do kulturněhistorického kontextu.

Jindřiška Svobodová, Olomouc